

Analiza FOR (skrót)

Przepisy zwiększające niezależność Prezesa UOKiK czekają na wprowadzenie

Niezależność organu antymonopolowego jest kluczowym zabezpieczeniem gospodarczych wolności jednostki wobec jego uznaniowej władzy.

W Polsce niezależność Prezesa UOKiK gwarantowała ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów z 2000 roku, zapewniając piastunowi organu 5-letnią kadencję i nieodwołalność poza zamkniętym katalogiem przypadków. Gwarancje niezależności Prezes UOKiK stracił w 2006 r., gdy w życie weszła ustawa o państwowym zasobie kadrowym i wysokich stanowiskach państwowych. Zostały one przywrócone wraz z wejściem w życie obecnie obowiązującej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 16 lutego 2007 r., jednak już w kwietniu 2007 r. ustawodawca zdecydował się powrócić do stanu sprzed uchwalenia nowej ustawy, a więc braku jakiegokolwiek gwarancji niezależności. W rezultacie Prezes UOKiK może być w zasadzie w każdej chwili i bez konkretnej przyczyny odwołany przez Prezesa Rady Ministrów. Stan ten był wielokrotnie krytykowany przez przedstawicieli nauk prawnych, wydaje się również być nieadekwatny wobec gwarancji kadencyjności i nieodwołalności piastunów innych organów regulacyjnych: Prezesa URE, Prezesa UKE, czy też Prezesa UODO.

Do zmiany powyższego stanu rzeczy zmusza rząd unijna dyrektywa ECN+ uchwalona w grudniu 2018 r. Mimo, że dyrektywa powinna zostać wdrożona do lutego 2021 r., krajowy projekt ustawy nadal nie został nawet przekazany do prac legislacyjnych w Sejmie. W sprawie tej toczy się postępowanie przeciwko Polsce o naruszenie prawa unijnego, które od 29 września 2022 r. znajduje się na etapie uzasadnionej opinii Komisji Europejskiej. Następnym możliwym krokiem jest zaskarżenie naruszenia do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, włącznie z możliwościąawnioskowania o kary finansowe.

W zakresie niezależności krajowych organów konkurencji zobowiązuje ona państwa członkowskie do doprowadzenia do sytuacji, w której "organy te będą wykonywać swoje obowiązki i uprawnienia w sposób bezstronny i z myślą o skutecznym i jednolitym stosowaniu przepisów, z zastrzeżeniem proporcjonalnych wymogów w zakresie rozliczalności i bez uszczerbku dla ścisłej współpracy między organami ochrony konkurencji w ramach europejskiej sieci konkurencji". Zawiera również normy w zakresie niezależności osób piastujących stanowiska związane z podejmowaniem decyzji w ramach organu ochrony konkurencji, a także wymóg zapewnienia odpowiednich warunków finansowych, technicznych i organizacyjnych dla egzekwowania przepisów dyrektywy.

Krajowy projekt nowelizacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ze stycznia 2021 roku w zakresie wprowadzającym powyższe wymogi co do zasady ocenić należy pozytywnie. Nowe przepisy wprowadzają 5-letnią kadencję Prezesa UOKiK (z możliwością wyboru na kolejną kadencję) oraz ograniczają możliwości odwołania piastuna organu przez Prezesa Rady Ministrów przed upływem kadencji do enumeratywnie wyliczonych przypadków. Do projektu wprowadzono również normy wprost zakazujące zwracania się do rządu ani innego podmiotu publicznego lub prywatnego o instrukcje lub ich przyjmowanie, jak i zobowiązujące do wykonywania swoich kompetencji niezależnie od wpływów zewnętrznych. Wydaje się jednak, że projektodawca mógł być bardziej konsekwentny i wprowadzić również niezależność Prezesa UOKiK w nadawaniu statutu urzędu, a także ograniczyć liczbę kadencji do jednej.

Faktem, który zwiększa wagę planowanej nowelizacji jest z pewnością wyrok Sądu Unii Europejskiej w sprawie Sped Pro S.A. z lutego 22 roku, w którym Sąd uznał, że Komisja Europejska naruszyła prawo unijne odmawiając zbadania podnoszonych przez polską spółkę zarzutów, które odnosiły się min. do braku niezależności Prezesa UOKiK względem władzy wykonawczej. To pierwszy raz, gdy Sąd UE zastosował mechanizmy wypracowane w związku z naruszeniami praworządności do organu ochrony konkurencji, co może stać się problemem dla Prezesa UOKiK w przyszłych sprawach z zakresu ochrony konkurencji. W tej sytuacji ustawodawca powinien szczególnie sprawnie wprowadzić do krajowego porządku prawnego przepisy dyrektywy ECN+.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn możesz się skontaktować z:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

tel. 500 494 173

e-mail: patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność – obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

KONTAKT DO AUTORA

Piotr Oliński

Młodszy analityk FOR

e-mail: piotr.olinski@for.org.pl

Twitter: [@olinski Piotrek](https://twitter.com/olinski Piotrek)

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A • 02-628 Warszawa • tel. 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl • www.for.org.pl

[f](https://www.facebook.com/FundacjaFOR)/FundacjaFOR • [@FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR) • [in](https://www.linkedin.com/company/forum-obywatelskiego-rozwoju)/forum-obywatelskiego-rozwoju